

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 โดยมีเป้าประสงค์ว่า

คนไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับการศึกษา และพัฒนาชีวิต
ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ คนไทยย่อมมีโอกาสปรับปรุงให้รอดพ้น
จากความทุกข์ยากและความเขลา รุรอบเทาทันกับความเปลี่ยนแปลง
นานัปการอยู่เสมอ อีกทั้งมีความรับผิดชอบในความอยู่รอดของชาติไทย
ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงต้องจัดการศึกษาแก่วลชนอย่างทั่วถึงทุกท้องถิ่นและ
อย่างเป็นธรรม เพื่อให้การศึกษาด้วยวิธีการอันเหมาะสม ให้บุคคลมี
ความรู้และความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงตนและสร้างชาติตาม
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มีความสามารถ
ในการทำงานเลี้ยงชีพได้อย่างสุจริต รุหน้าที่และรับผิดชอบต่อตนเอง
และส่วนรวม เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม และเป็นกำลังที่แข็งแกร่งมั่นคง
ของชาติ¹

ส่วนแนวทางในการจัดการศึกษานั้น

มุ่งการพัฒนาชีวิตของประชาชนให้มีความสุขและอยู่ดี กินดี มีความ
สำนึกในความเป็นไทย รุจักพึ่งตนเองและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ฝึกฝนการปรับตัวในสังคม เน้นลักษณะนิสัย ขยัน อดทน ซื่อสัตย์
ประหยัด และมีระเบียบวินัย อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำคัญ....²

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า (3).

²เรื่องเดียวกัน, หน้า (4).

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนจากการจัดในรูปของรายวิชา มาเป็นกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งมี 5 กลุ่มประสบการณ์คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ¹

ส่วนการจัดรายละเอียดของประสบการณ์ในการเรียนแต่ละกลุ่มประสบการณ์นั้น กรมวิชาการได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในแต่ละสาขาวิชา มาสร้างหลักสูตร จากนั้นจึงจัดทำหนังสือเรียน แผนการสอน คู่มือครู และสื่อการเรียน แล้วนำไปทดลองสอน ชั้นละ 2 ปีการศึกษา ก่อนประกาศใช้ทั่วประเทศ ระหว่างดำเนินการทดลองได้มีการแก้ไข ปรับปรุง และประกาศใช้เป็นปี ๆ ไปตามลำดับตั้งแต่ปีการศึกษา 2521² ในการจัดทำแผนการสอน มีรายละเอียดของแต่ละหน่วยซึ่งจะบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและการประเมินผลไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาในครั้ง นี้ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลายอย่าง กล่าวคือ หลักสูตรใหม่ เน้นความสำคัญของผู้เรียน เป็นอันดับแรก ท้องการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม ใฝ่รู้ สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทของตน เสียใหม่ จากที่เคยเป็นผู้บอกข้อมูล ข้อเท็จจริง เนื้อหา มาเป็นเพียงผู้จัดกระบวนการเรียนการสอน ด้วยการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ครูจะต้องลดบทบาทในการพูดของตนให้น้อยลง และหันไปนำวิธีสอนหลาย ๆ แบบ ตลอดจนสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในห้องเรียน นอกจากนี้หลักสูตรใหม่ได้เน้นให้ครูมีบทบาทสำคัญในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยครูจะต้องเป็นผู้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนและตัดสินใจให้ผู้เรียนผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ตาม

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า (ค).

²กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมครู เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การทหารราบ, 2522), หน้า 8-9.

จุดประสงค์การ เรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุทประจําชั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครู เป็นบุคคลสำคัญ ในการนำหลักสูตรไปใช้ อาจจะกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของสัมฤทธิ์ผลของ หลักสูตรนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เพราะครู เป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง อย่างไรก็ตาม การที่ครูจะทำหน้าที่ของตนได้อย่างดีนั้นย่อมต้องอาศัยความร่วมมือ สนับสนุน จาก หน่วยงาน หรือบุคคลากรต่าง ๆ หลายฝ่ายดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบส่วนกลาง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กรมตํานสั่งกัก และกรมวิชาการ โดยเฉพาะกรมวิชาการ เป็น หน่วยงานที่สร้างหลักสูตร เอกสารหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร ดำเนินงาน เตรียมการ ใช้หลักสูตร เผยแพร่ให้ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ดำเนินการจัดอบรมครู และครูใหญ่เพื่อ เตรียมการใช้หลักสูตร นอกจากนั้นกรมวิชาการยังเป็นผู้ผลิต แจกจ่าย เอกสารและวัสดุหลักสูตรแก่โรงเรียน ตลอดจนร่วมมือกับตํานสั่งกักในการจัดซื้อ หนังสือเรียนแจกนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบส่วนท้องถิ่น ได้แก่

ก. โรงเรียน หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ครูจะนำหลักสูตรไปใช้ โดยตรง ผู้รับผิดชอบและบริหารหน่วยงาน ได้แก่ ครูใหญ่ ครูใหญ่จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มาก เป็นผู้ใกล้ชิดกับครู เป็นผู้บริหารงานวิชาการในโรงเรียน คอยเอาใจใส่กระตุ้น และให้ความสะดวก ตลอดจนสามารถแนะนำช่วยเหลือและนิเทศครูในการใช้หลักสูตร จะต้องบริหารโรงเรียนด้วยกระบวนการต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่าง เข้มแข็งจากครูทุกคน ต้องมีการบำรุงขวัญและให้กำลังใจแก่ครูในการทำงาน จัด สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร จัดบริการที่จะช่วย ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากนี้จะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่ทราบ เรื่องของหลักสูตรและเกณฑ์การใช้หลักสูตร โดยเฉพาะส่วนซึ่ง ผู้ปกครองควรทราบ

ข. กลุ่มโรงเรียน¹ เป็นหน่วยงานที่สำคัญต่อการใช้หลักสูตร เช่นกัน

¹สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา, "คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษา," ประชากรศึกษา 32 (สิงหาคม 2524), หน้า 28.

เพราะกลุ่มโรงเรียนจะมีลักษณะเป็นคณะกรรมการ ประธานคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน มีหน้าที่ในการตรวจเยี่ยมและนิเทศโรงเรียนภายในกลุ่ม รวบรวมสถิติข้อมูล เสนออำเภोजัดให้มีการประสานงานและร่วมมือระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่มและชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ค. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรือหรือกิ่งอำเภอรือ มีคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอรือหรือกิ่งอำเภอรือ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการประถมศึกษา มีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งคืองานนิเทศการศึกษา¹ ครูจะดำเนินการใช้หลักสูตรได้คล่องตัวเพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหาร บริการ การเอาใจใส่ ตรวจเยี่ยม แนะนำ นิเทศ และบำรุงขวัญครูในโรงเรียนของกลุ่มผู้บริหารในหน่วยงานนั้น

ง. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด มีคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการจัดการประถมศึกษา มีหน่วยศึกษานิเทศก์ซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายแผนพัฒนาและฝ่ายนิเทศการศึกษา แม้จะเป็นหน่วยงานที่มีได้ออกไปนิเทศในด้านการเรียนการสอนถึงโรงเรียนโดยตรง แต่เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการร่างนโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งนับว่าจะมีผลไปถึงการบริหารและงานวิชาการในโรงเรียนด้วย²

จ. วิทยาลัยครู หน่วยงานนี้มีความรับผิดชอบต่อการใช้หลักสูตรของครู โดยร่วมมือกับกรมต้นสังกัดและกรมวิชาการ ดำเนินการผลิตครูให้มีความรู้ความสามารถที่จะใช้หลักสูตร ตลอดจนอบรมเพื่อเตรียมการใช้หลักสูตรแก่ครูใหญ่ ครูประจำชั้นและครูพิเศษ ดังนั้นหน่วยงานนี้ต้องทำหน้าที่ในการอบรม ติดตามและนิเทศการใช้หลักสูตรในแง่ของผู้ฝึกอบรมบุคลากรก่อนประจำการและบุคลากรประจำการ จากสภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูจะนำหลักสูตรไปใช้ได้สัมฤทธิ์ผลเพียงใดแค่ไหน มิได้ขึ้นอยู่กับตัวครูแต่เพียงอย่างเดียว ยังจะต้องขึ้นอยู่กับบุคคลหรือหน่วยงาน

¹สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, "คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษา," หน้า 21.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วมีไข้อย

สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตามโครงสร้างของหลักสูตร แบ่งเป็น 5 กลุ่มประสบการณ์ตั้งไว้แล้ว ส่วนรายละเอียดของความคิดรวบยอดและประสบการณ์ที่กำหนดให้เรียนทั้งหมดนั้น มีทั้งความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นทักษะในการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม การฝึกหัดนิสัย การฝึกทำงานและพื้นฐานการประกอบอาชีพ การเลือกเรียนภาษาต่างประเทศ หรืออาชีพท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญนี้ เน้นมาก นอกจากให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระแล้ว คือการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ การรวมกิจกรรมและกระบวนการเรียน การประเมินผลการเรียนมุ่งให้เด็กมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถปฏิบัติได้ตามควรแก่วัยและระดับความรู้ และสามารถแก้ปัญหาที่ประสบได้ ถ้าจะกล่าวถึงหลักสูตรในเชิงปฏิบัติแล้ว เห็นว่าครูจะต้องมีความสามารถที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพตามองค์ประกอบของหลักสูตรได้ครบ ซึ่งได้แก่

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เกณฑ์ การใช้หลักสูตร หรือข้อกำหนด การเรียนการสอน
2. จุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เฉพาะของแต่ละกลุ่มประสบการณ์
3. ความคิดรวบยอดและประสบการณ์การเรียนรู้
4. สื่อการเรียน
5. กระบวนการเรียน
6. การประเมินผลการเรียน¹

ความเข้าใจ องค์ประกอบของหลักสูตรและปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตรได้วางไว้ เป็นสิ่งซึ่งครูผู้หน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจะพึงปฏิบัติ เป็นอย่างยิ่ง ตามโครงสร้างของหลักสูตรนั้นถือว่า กลุ่มประสบการณ์ตั้ง 5 กลุ่มมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริง กลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้ นั้น เป็นกลุ่มประสบการณ์กลุ่มแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะถือว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มวิชาที่จะสนอง

¹กรมวิชาการ, คู่มือการอบรม เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 156.

เป้าประสงค์สำคัญของการประถมศึกษาและหลักสูตรประถมศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนา
นักเรียนให้สามารถและคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้¹ และเป็นพื้นฐานใน
การเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ต่อไป สาระของกลุ่มนี้ ได้แก่ เนื้อหาหรือเรื่องราว
ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและศึกษาหาความรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์
ดังนี้²

ภาษาไทย มีเรื่องกรฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไม่ได้
แยกออกเป็นวิชาอ่านไทย เขียนไทย หลักภาษา หรือวรรณคดี แต่ให้เรียนผสมผสานกัน
ไปตามลำดับความยากง่ายและความเหมาะสม ทั้งนี้ได้กำหนดให้สอนเพื่อให้เข้าใจ
ภาษาและสามารถใช้ภาษาเป็น เครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ และแสวงหาความรู้

คณิตศาสตร์ เป็น เรื่องที่เป็นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ 5 เรื่อง คือ
จำนวน การวัด พีชคณิต เรขาคณิต และสถิติ ในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียน
ไม่ได้แบ่งเป็นวิชาดังกล่าว หลักสูตรได้กำหนดให้เรียนตามลำดับความยากง่าย เพื่อให้
รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์ ปักฝนให้เกิดทักษะและคิดตามลำดับเหตุผล สามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้ บางเรื่องก็เรียน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะเรียน เรื่องที่ยากขึ้นไป บางเรื่อง
ก็เรียน เพื่อความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง ทั้งนี้ได้จัดให้เรียนผสมผสานกัน
ไปตามจังหวะอันเหมาะสม

ดังได้กล่าวแล้วว่า กลุ่มทักษะเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่มีจุดประสงค์ โครงสร้าง
เนื้อหาสาระ และกิจกรรม ซึ่งผู้สอนจะต้องเข้าใจ โดยเฉพาะตั้งแต่จุดประสงค์ของ
หลักสูตร เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการเรียน โดยสามารถ
ทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้อันสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์ของ
ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ได้ชัดเจน สามารถเลือกสรร เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้

¹กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 16.

²กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า 85-98.

เหมาะสมกับจุดประสงค์ที่ตั้ง เมื่อถึงขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ก็ต้องมีความสามารถที่จะวางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะเป็นตัวกลางเชื่อม เนื้อหาและจุดประสงค์ให้บังเกิดเป็นพฤติกรรมในตัวผู้เรียน

ในด้านความพยายามปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาในอดีตนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2491 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์การบริหารวิเทศกิจของสหรัฐอเมริกา (USOM) องค์การระหว่างประเทศทั้งสองนี้ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยด้วยการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาในประเทศไทย สำหรับในระดับประถมศึกษา นั้น กรมสามัญศึกษาในสมัยนั้น หน่วยงานราชการและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งสองได้ทำโครงการระยะยาว 10 ปี เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการเห็นชอบด้วย จึงได้เริ่มโครงการทดลองปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา ฉะเชิงเทรา โดยได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2494 สิ้นสุดในปี พ.ศ.2504 โดยจัดการทดลองเป็น 2 ระยะ เรียกว่า ระยะ 5 ปีแรก พ.ศ.2494-2498 และระยะ 5 ปีหลัง พ.ศ.2499-2503¹ โดยมีหลักการที่จะดำเนินการทดลองปรับปรุงการศึกษาหลายประการ โครงการนี้นับว่าเป็นโครงการใหญ่ คือทดลองปรับปรุงการศึกษาในทุก ระดับ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา ได้มีการทดลองปรับปรุงโรงเรียนในทุกด้าน เช่น การสร้างอาคารเรียน วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การจัดโรงเรียน รวมทั้งการริเริ่มตั้งโรงเรียนมัธยม ซึ่งต่อมาได้คลี่คลายเป็นโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา และในที่สุดเป็นชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-7) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 ซึ่งประกาศใช้ใหม่ในภายหลัง² นอกจากนี้ยังมีการศึกษาค้นคว้าทดลองในเรื่อง การ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ กองเผยแพร่การศึกษา, งานพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บรรพการ, 2503), หน้า 1.

² กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา, "สัมฤทธิ์ผลการจัดการศึกษาภาค มัธยมศึกษา," รายงานการวิจัยลำดับที่ 8 พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2520), หน้า 39.

พัฒนาหลักสูตรและวิธีสอน ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์การสอนให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริม และช่วยเหลือแนะนำครูให้เข้าใจวิธีสอนที่ถูกต้องโดยกรมศึกษา และการอบรมครูประจำการ ส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวางโดยมีบริการห้องสมุดประชาชน ส่งเสริมครูให้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาชีพครูด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การไปศึกษาต่อทั้งภายในและนอกประเทศ การไปดูการสอนที่โรงเรียนอื่น ส่งเสริมการประดิษฐ์และใช้อุปกรณ์ทางโสตทัศนศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ ผลของการดำเนินงานตามโครงการทำให้มีการไหลค้ำทางการศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดอื่นโดยทั่วไป การดำเนินงานโรงเรียนตัวอย่างตามโครงการนี้ได้กลายเป็นแบบฉบับของการปรับปรุงโรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนประถมอื่น ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งเป็นแบบฉบับของวิธีการทดลองปรับปรุงโรงเรียนในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการทดลองนำทาง (Pilot Project) เป็นครั้งแรก ผลจากการทดลองนี้ทำให้เกิดโครงการปรับปรุงการศึกษา กรุงเทพฯ-ชลบุรี ขึ้นในปี พ.ศ. 2495-2507 ซึ่งมีแนวนโยบายของโครงการ เหมือนกับโครงการปรับปรุงการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา¹ และเกิดการเปลี่ยนแปลงบางประการที่ควรจะต้องถึงในที่นี้คือ การสร้างและประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 และสิ่งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามมาคือ เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 ปี (พ.ศ. 2504-2509) และใน พ.ศ. 2494 ได้มีการประชุมสัมมนาเรื่องการศึกษาประชาบาล ขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร วิทยาเขตกลาง) ผลการสัมมนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งสำคัญในด้านการปรับปรุงพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 การสร้างอาคารเรียน ครุภัณฑ์ การจัดองค์การส่งเสริมสวัสดิภาพครู การปรับปรุงระบบวัดผลการเรียนชั้นประถมศึกษา การจัดแบบเรียน การจัดทำคู่มือ การอบรม การ

¹ คำรง มัชฌมณันท์, "โครงการร่วมมือกับองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติในส่วนโครงการฉะเชิงเทรา," วิทยาทารย์ 56 (พฤศจิกายน 2500), หน้า 847-850.

ปรับปรุงโรงเรียนฝึกหัดครู และการนิเทศการศึกษาในรูปแบบใหม่¹

สำหรับหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 นั้น จัดระบบเป็น 4 : 3 ใช้เวลาเรียนในระดับประถมศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ ประถมต้น 4 ปี ประถมปลาย 3 ปี รวมเรียนตลอดหลักสูตรระดับประถมศึกษา 7 ปี แต่การศึกษา ระดับประถมปลาย เพิ่งจะประกาศใช้บังคับทั่วประเทศในปี พ.ศ.2505 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2506 ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรจัดเป็นหมวดวิชา การเรียน การสอน เน้นการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนและความสนใจของ ผู้เรียนมากขึ้น การจัดการศึกษาในระยะนี้หากจะกล่าวถึงความพยายามที่จะปรับปรุง การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว จะเห็นได้ว่ากรมสามัญศึกษาในสมัยนั้นได้จัด โครงการขยายการศึกษาภาคบังคับ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการขยายการศึกษา ภาคบังคับจังหวัดสมุทรสงคราม² (พ.ศ.2503-2506) และโครงการขยายการศึกษา ภาคบังคับจังหวัดภูเก็ต³ (พ.ศ.2509-2513) เพื่อนำผลการทดลองมาปรับการขยาย การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาที่ เปิดเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี และเพื่อทราบปัญหาและ อุปสรรคที่จะต้องแก้ไขในการจัดการศึกษาระดับนี้

นอกจากนี้ตามโครงการพัฒนาการศึกษาซึ่ง USOM ช่วยเหลือกระทรวง ศึกษาธิการนั้นได้เริ่มงานปรับปรุงการศึกษาในภูมิภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ.2501-2506 โดยได้เริ่มงานในเขตการศึกษา 2, 8, 10, 11 แล้วจึงขยายไปจนครบ 12 เขต แต่ละเขตจัดให้มีโรงเรียนประชาบาลซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือจาก โครงการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ประกอบด้วย สถาบันการฝึกหัดครู โรงเรียนประถม มัธยมสามัญ มัธยมวิสามัญ อาชีวศึกษา และขยายการจัดเช่นนี้ไป

¹กรมสามัญศึกษา, การปฏิรูปการศึกษาประชาบาล (ชนบุรี: โรงเรียน การช่างวุฒศึกษา แผนกการพิมพ์, 2511), หน้า 5-10.

²กระทรวงศึกษาธิการ, กองเผยแพร่การศึกษา, ประมวลโครงการพัฒนา การศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, 2511), หน้า 17-18.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

แทบทุกจังหวัด¹ จึงนับว่าโรงเรียนทุกสังกัดในโครงการดังกล่าว เป็นโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตร เพราะจัดขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่นได้ เมื่อโอนการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไปขึ้นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2509 แล้วแต่ละเขตการศึกษายังได้จัดการพัฒนาการศึกษาอีกหลายรูปแบบ เช่น กรมการปกครองร่วมมือกับจังหวัดและอำเภอ คัดเลือกโรงเรียนลักษณะต่าง ๆ เช่น โรงเรียนที่เด่น ผู้บริหารที่เด่น และครูที่เด่น โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการยกย่องนี้ จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนที่แสดงถึงความสำเร็จด้านหนึ่งของการบริหารโรงเรียน จนกระทั่งปัจจุบันการประถมศึกษาได้โอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) โครงการนี้ก็ยังมีอยู่

นอกจากการปรับปรุงโรงเรียนในด้านอาคารทดลองโครงการ เฉพาะกิจกับการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้ริเริ่มการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องในโรงเรียนสาธิตขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตามโรงเรียนสาธิตนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ในวงการศึกษไทยเสียทีเดียว เพราะในอดีตได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2473 คือ การตั้งโรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นโรงเรียนซึ่งใช้เป็นที่ศึกษาค้นคว้าของแผนกฝึกหัดครู ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเป็นสถานศึกษาที่ให้นิสิตฝึกสอนตามแนวอุดมคติของวิชาครู² สำหรับกรมการฝึกหัดครูนั้นได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2492 กรมการฝึกหัดครูได้จัดตั้งโรงเรียน

¹ ดวงเคื่อน ศิษาลบุตร, ประวัติการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 171. (อัครสำเนา).

² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2459-2509 พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันครบห้าสิบปีของการสถาปนา วันที่ 26 มีนาคม พุทธศักราช 2510 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคัมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 304-305.

ฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ ถนนประสานมิตร¹ และในปี พ.ศ.2497 ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัย
 วิชาการศึกษา จนกระทั่งปี พ.ศ.2498 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรได้เปิด
 สาขาเพิ่มขึ้นในชั้นแรก 2 แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวันและวิทยาลัย
 วิชาการศึกษาบางแสน และกรมการฝึกหัดครูก็ได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นในวิทยาลัย
 วิชาการศึกษาทั้ง 3 แห่งนี้ด้วย ต่อมาได้เปิดสาขาเพิ่มขึ้นอีก 4 แห่ง คือ วิทยาลัย
 วิชาการศึกษาพิษณุโลก ในปี พ.ศ.2510 วิทยาลัยวิชาศึกษามหลสารคาม ในปี
 พ.ศ.2511 ได้เปิดวิทยาลัยเพิ่มที่สงขลาและพระนคร ในปี พ.ศ.2512 และต่อมา
 วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งก็มีโรงเรียนสาธิตของตนเองทั้งสิ้น จากนั้นกรมการ
 ฝึกหัดครูได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตในสถานศึกษาฝึกหัดครูต่าง ๆ ขึ้นหลายแห่งด้วยกัน²
 สำหรับคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่างก็เปิดโรงเรียน
 สาธิตของแต่ละแห่งขึ้น เพื่อจุดมุ่งหมายอันเดียวกันคือ เป็นหน่วยปฏิบัติการในค่านวิชา
 ครุศาสตร์แก่นิสิตคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครูใน
 ระดับปริญญา เป็นสถานศึกษา วิจัย ทดลอง ค้นคว้าหาความรู้แนวปฏิบัติที่จะปรับปรุง
 ให้วิชาศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเป็นแหล่งวิชาทางการจัดและ
 ดำเนินการสอนในระดับต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนทั่วไป³ โรงเรียนสาธิตที่เปิดขึ้น
 ภายหลัง เช่น โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ นครปฐม โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
 रामคำแหง โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ, ผลงานครบรอบ 16 ปี ของ
กรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2514), หน้า 3.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

³ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีนครินทร์, 2524), หน้า 8.

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนสาธิตในประเทศไทยได้เจริญแพร่หลายไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่นาน จึงนับว่าโรงเรียนสาธิตนั้น เป็นโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตรอีกแบบหนึ่ง ดัง คร.สาโรช บัวศรี¹ ได้สรุปถึงอุดมคติในการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย มี 3 ประการคือ

1. สำหรับเป็นที่ฝึกสอน ฝึกงาน สังเกตและศึกษาของนิสิตวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยผู้ซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนในทางวิชาการศึกษา

2. สำหรับเป็นที่วิจัย ในเรื่องทฤษฎีการสอน การปกครอง การวัดผล การแนะแนว การทำหลักสูตร ฯลฯ เพื่อให้วิชาการศึกษาได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และได้ประโยชน์แก่นักเรียนสาธิตไปในตัว

3. สำหรับเป็นที่ "แสดงให้เห็น" แก่บุคคลทั่วไปหรือที่เรียกว่า "สาธิต" ในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น วิธีสอนต่าง ๆ วิธีแนะแนว การทำโรงเรียนมัธยมแบบประสม การทำโรงเรียนประถมที่ถูกต้อง การปกครองโรงเรียนแบบประชาธิปไตย

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน้าที่อย่างหนึ่งของโรงเรียนสาธิตคือ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และเท่าที่ผ่านมาก็เห็นได้ว่าผลงานของโรงเรียนสาธิตมีหลายสิ่งซึ่งเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นศึกษาเพื่อปรับปรุงการจัดโรงเรียนและการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เช่น การสอนเป็นคณะ การสอนแบบศูนย์การเรียน อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพของโรงเรียนสาธิตมีบางอย่างแตกต่างกันไปจากโรงเรียนทั่วไปเพราะได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน ทั้งในค่านงบประมาณ วิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เป็นอย่างดีจากหน่วยงานต้นสังกัด แต่ในปัจจุบันนอกจากจะยังมีโรงเรียนสาธิตของสถาบันผลิตครูต่าง ๆ และโรงเรียนสำหรับโครงการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 แล้ว ยังมีโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนตามหลักสูตรประถมศึกษาในสภาพปกติ เหมือนโรงเรียนทั่ว ๆ ไปทุกประการ แต่ได้รับคัดเลือกด้วยความสมัครใจที่จะปรับปรุง

¹สาโรช บัวศรี, "โรงเรียนสาธิตคืออะไร," วิทยาจารย์ (มกราคม 2510), หน้า 950.

คุณภาพการศึกษาด้วยตนเอง จะมีการช่วยเหลือก็เพียงคำคำแนะนำและให้กำลังใจ จากกลุ่มโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กรมต้นสังกัดและกรมวิชาการ ทั้งนี้หวังว่าจะเป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตรได้ โรงเรียนประเภทนี้เรียกว่าโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรซึ่งกรมต้นสังกัดและกรมวิชาการร่วมมือกันดำเนินงาน มีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2526 ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

การดำเนินงานปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาในปัจจุบันนั้น เริ่มจาก ก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น กรมวิชาการได้จัดทำหลักสูตรและนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนในโครงการทดลอง ซึ่งคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพต่าง ๆ กันทั่วประเทศ เพื่อนำผลการทดลองใช้หลักสูตรไปปรับปรุงหลักสูตรที่จะประกาศใช้ต่อไป จึงนับว่าโรงเรียนในโครงการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว เป็นโรงเรียนอีกแบบหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาด้านการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการทดลองนั้น เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนที่จะประกาศใช้จริง ชั้นละ 2 ปีการศึกษา ความพยายามในการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีกรมวิชาการกับกรมต้นสังกัดร่วมมือกันดำเนินการสนับสนุนท้องถิ่นที่จะพัฒนาแบบอย่างในการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ถูกต้อง ในปัจจุบันคือ โครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถม โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร เหล่านี้จะต่างกับโรงเรียนที่เคยเป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตรและโรงเรียนสาธิตดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษามีจำนวนมาก กระจุกกระจายอยู่ทั่วประเทศและมีสภาพพื้นฐานแตกต่างกันมาก ดังหลักการของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้กล่าวไว้ว่า

.....การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามที่กำหนดไว้นั้น จำต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ประการหนึ่ง ก็คือการมีโรงเรียนจำนวนหนึ่ง เป็นแหล่งปฏิบัติงานใช้หลักสูตรให้ถูกต้องตามแนวทางที่ควรจะเป็น เพื่อให้เป็นแบบอย่างและเป็นพี่เลี้ยงแก่โรงเรียนอื่น ๆ ในท้องถิ่นเดียวกัน โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่เด่นที่มีความพร้อมทุกอย่าง แต่ควรเป็นโรงเรียนที่ครูใหญ่และคณะครูของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางและคุณภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และพอใจที่จะปฏิบัติงานใน

โครงการด้วยการช่วยตัวเองให้มากที่สุด กรมวิชาการและหน่วยงาน
 เจ้าสังกัดก็ไม่มุ่งหวังจะช่วยเหลือโรงเรียน เหล่านี้ควรวิสัยทัศน์และ
 งบประมาณเป็นพิเศษแต่ประการใด แต่จะ เน้นความช่วยเหลือด้าน
 วิชาการและเป็นกำลังใจให้โรงเรียนช่วยตัวเองและช่วยโรงเรียน
 อื่น ๆ ด้วยกันให้มากที่สุด และในการพัฒนาโรงเรียนผู้นำการใ้
 หลักสูตรประถมศึกษา จะใช้วิธีเพิ่มจำนวนโรงเรียนใหม่มากขึ้นทุกปี
 ตามอัตราส่วนที่เหมาะสม สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในโครงการแล้ว
 จะให้มีการประเมินมาตรฐานเป็นระยะ ๆ หากโรงเรียนใดได้
 มาตรฐานตามแนวทางและหลักการของหลักสูตรประถมศึกษา
 พุทธศักราช 2521 ก็จะให้ถือเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างสำหรับ
 โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป....¹

สำหรับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนผู้นำการใ้หลักสูตรซึ่งกรมวิชาการได้
 กำหนดไว้ว่าจะส่งเสริมให้โรงเรียนผู้นำการใ้หลักสูตรพัฒนาตนเองเพื่อ

-1. เป็นแหล่งใ้หลักสูตรประถมศึกษาที่ถูกต้อง เหมาะสมและมี
 ประสิทธิภาพตามแนวทางและจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา
 พุทธศักราช 2521
2. เป็นแหล่งวิชาการที่ให้แบบอย่างในการใ้หลักสูตร
 ประถมศึกษา 2521 ซึ่งโรงเรียนขนาดและลักษณะต่าง ๆ สามารถ
 ศึกษาและนำวิธีการไปใ้พัฒนาตนเองต่อไป
3. เป็นแหล่งข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา
4. เป็นโรงเรียนที่สามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใน
 โรงเรียนพัฒนาตนเองในด้านความคิดและวิธีการที่จะใ้การศึกษา
 แก่เด็ก²

ในการใ้หลักสูตรถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนทุกโรงเรียน คือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ
 เพื่อพัฒนาโรงเรียนใ้เป็นไปตามแนวทางและจุดหมายของหลักสูตร โดยยึดถือ

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การประชุมสัมมนาบุคลากรโรงเรียน
 ผู้นำการใ้หลักสูตรประถมศึกษาระดับจังหวัดและโรงเรียนจังหวัดลำปาง 2522
 (กรกฎาคม-สิงหาคม) เอกสารอค์สำเนา หมายเลข 2.

²เรื่องเดียวกัน.

โครงสร้างของหลักสูตร เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติกิจกรรม นั่นก็หมายความว่า
โรงเรียนทุกโรงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง
และเกณฑ์การใช้หลักสูตร แต่โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรจะต้องมีอะไรที่พิเศษ
ไปกว่านี้คือ¹

1. จัดการเรียนการสอนตามแนวทาง จุดหมาย หลักการ และ
โครงสร้างของหลักสูตร หมายความว่า พัฒนาเด็กทุกคน สอนตามหลักสูตร หมายถึง
สอนทุกกลุ่มประสบการณ์ สอนโดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งบุคคลและ
รายกลุ่ม จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียน เช่น ห้องสมุด การฝึก
ให้นักเรียนทำงานการฝึกหัดนิสัย

2. จัดกิจกรรมการเรียนได้เหมาะสมและสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อ
ชีวิตนักเรียน และเหมาะสมสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่

3. จัดกิจกรรมได้ดีเกินจนสามารถเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่นได้
ความดีเกินนี้อาจไม่เกินทุกด้าน อาจจะ เกิน เพียงด้านใดด้านหนึ่งหรือบางด้าน แต่ด้าน
อื่น ๆ ก็ไม่ค่อยคุณภาพตาม เกณฑ์ของหลักสูตร

สรุปว่าโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรต้องเป็นอย่างนี้

1. สอนครบตามหลักสูตร
2. สอนได้เหมาะสมกับสภาพของตนและสภาพท้องถิ่น
3. สอนได้ดีเกินด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เป็นผู้นำหรือเป็นตัวอย่าง
แก่โรงเรียนอื่นได้²

จึงจะเห็นได้ว่าโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรในปัจจุบันนี้นั้น มีลักษณะพิเศษ
และน่าสนใจที่จะติดตามศึกษาถึงผลงาน เพราะเป็นโครงการที่โรงเรียนประถม
ทั่วประเทศสมัครใจเข้ามาอยู่ในโครงการและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามหลักการและ

¹ กรมวิชาการ, "โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2521,"
จุลสารโรงเรียนผู้นำ 1 (มกราคม 2524): 3.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

จุดหมายของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรดังกล่าวแล้ว

โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา เป็นโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดเห็นว่ามีความพร้อมและเหมาะสมที่จะประกาศให้เข้าอยู่ในโครงการ ในปีการศึกษา 2523 ถึง 4-14 โรงทั่วประเทศ และอยู่ในเขตการศึกษา 7 รวม 35 โรง

ก้วยเหตุที่การดำเนินงานสนับสนุนโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร เป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่กล่าวว่าจะอำนวยความสะดวกให้หลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพ และยังมีผู้วิจัยเรื่องนี้โดยตรง จึงสมควรที่จะทำการศึกษาริวิจัยว่าครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ อุดหนุนจากหน่วยงานใดทั้งในค่านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แต่ทำด้วยความสมัครใจ มีความเข้าใจและมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถม นั้น ใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะอย่างไร มีปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรหรือไม่ เพียงใด จึงตั้งจุดประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 7 ด้านการจัดการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน การประเมินผลการเรียน การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การใช้อาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 7 ด้านการจัดการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน การประเมินผลการเรียน การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การใช้อาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื่องจากในปีการศึกษา 2525 ได้มีการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะจำกัดการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ในเขตการศึกษา 7 เท่านั้น

2. มุ่งศึกษาในเรื่องความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ✓ 2.1 การจัดการเรียนการสอน
- ✓ 2.2 การสอนซ่อมเสริม
- 2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- ✓ 2.4 การบริการ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน
- ✓ 2.5 การประเมินผลการเรียน
- ✓ 2.6 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
- 2.7 การใช้อาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ
- 2.8 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูประจำการผู้สอนกลุ่มทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 35 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาเอกชนและเทศบาล ทุกคนในเขตการศึกษา 7 รวมทั้งสิ้น 475 คน

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความนึกคิดหรือความรู้สึกหรือการลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็น หรือ

ความรู้ลึกที่ได้อาจการแสดงออกมาในรูปของการตอบแบบสอบถาม¹

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรใน เขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2525

ครู หมายถึง ครูประจำการผู้ทำหน้าที่สอนกลุ่มทักษะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ใน เขตการศึกษา 7

การใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา ให้ข้อกำหนดในหลักสูตรมีผลในการปฏิบัติ ในที่นี้หมายถึงหลักสูตรกลุ่มทักษะตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในด้านการจัดการ เรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน การประเมินผลการเรียน การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การใช้อาคารสถานที่ แหล่งแหล่งวิทยากร และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

กลุ่มทักษะ หมายถึง กลุ่มวิชาที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ตามโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาล ที่จังหวัดและหน่วยงานต้นสังกัดได้คัดเลือกให้เข้าอยู่ในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2525 ใน เขตการศึกษา 7 จำนวน 35 โรงเรียน

เขตการศึกษา 7 ได้แก่ เขตการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), p.399.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. จะได้อะไรบ้างซึ่งอาจใช้ปรับปรุงในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับกรมวิชาการ กรมคนสังกัด เขตการศึกษา หน่วยงาน กักตุน เทคโนโลยีและวิทยาลัยครูในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตลอดจนการอบรมบุคลากรในการใช้หลักสูตร
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เฝ้าระวังเทคโนโลยีการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มทักษะระดับประถมศึกษา เพื่อจะได้ช่วยเหลือ แนะนำและส่งเสริมให้ครูและ/หรือเด็กศึกษากรุณาหลักสูตรไปใช้ได้อย่างเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของโรงเรียน ผู้นำการใช้หลักสูตร และเพื่อที่จะได้ขยายหรือเพิ่มโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรให้มากขึ้น และกว้างขวางออกไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ ผู้สอน กลุ่มทักษะทุกคนที่สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-5 ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาล ในเขตการศึกษา 7 จำนวน 35 โรงเรียน ประกอบด้วยครูใหญ่และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 69 คน และครูประจำการที่สอนกลุ่มทักษะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 จำนวน 406 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 475 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมี 2 ชุด คือ สำหรับผู้บริหาร และครู แต่ละชุดมี 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (check-list)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะของผู้บริหารและครูในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบปลายปิด (closed form) และแบบ

ปลายเปิด (open-ended) ซึ่งได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว มีทั้งหมด 8 ข้อ คือ

- 2.1 การจัดการเรียนการสอน
 - 2.2 การสอนซ่อมเสริม
 - 2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.4 การบริการเอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน
 - 2.5 การประเมินผลการเรียน
 - 2.6 การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 2.7 การใช้อาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ
 - 2.8 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา

คุณภาพเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และแบบปลายเปิด (open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการนำหนังสือราชการจากหัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปติดต่อเกี่ยวกับความร่วมมือจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด ในเขตการศึกษา 7 คือ นครสวรรค์ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก พิจิตร อุตรดิตถ์ ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้นำหมายราชการเสนอผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดให้ออกที่เพื่อจตหมายราชการส่งแบบไปกับแบบสอบถาม ไปยังครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ในเขตการศึกษา 7 ทั้ง 35 โรงเรียน โดยทางไปรษณีย์และให้โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยไปเก็บเองส่วนหนึ่ง หากได้เครื่องมือมาไม่ครบจะได้ติดตามทวงถามจากผู้ตอบโดยตรงอีกครั้ง เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนอย่างน้อยประมาณ 80 % จึงจะทำการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะทำการวิเคราะห์และนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถามจะวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล
ควยการอยดะ (**percentage**) และตารางประกอบความเรียง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะของผู้บริหารและครูจะวิเคราะห์
และนำเสนอข้อมูลควยการอยดะ (**percentage**) และนำผลมาเสนอในรูปของตารางประกอบ
ความเรียง
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา
คุณภาพเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะจะวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลควยการอยดะ (**percentage**)
และนำผลมาเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

5. การเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย จะเสนอเป็นลำดับดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย
ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการ
การวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ใน
ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และคาสถิติที่ใช้

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ